

VASÁR NAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
reklamációk
küldendők

Székelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás.

Előfizetési pénzek,
Becsek Dániel Fia
könyvnyomdájába inté-
zendők: Sz.-udvarhely
Árpád-utca 3.

FŐSZERKESZTŐ:

NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VAJDA FERENCZ,

székelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület

»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:

minden vasárnap egy iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

Alapítványok, adományok.

A református egyházakat a Krisztusba vetett *élő hit* és e hitből felfakadó, áldozatkész *szeretet* hozta létre. Őseink meggyőződve arról, hogy a váltság Krisztusban jelent meg és rajta kívül másban nincsen üdvösség: hitöket, meggyőződésüket örömet csatolták hozzá, mint erős kösziklához. A hit egysége csakhamar összefűzte egy közös társaságba, a mit református keresztyén gyülekezetnek neveztek. Így alakultak meg mindenfelé, valahol ketten vagy hárman a Krisztus nevében összegyülekeztek, a református keresztyén gyülekezetek. Sok helyen a Krisztustól eltért, régi, pápás egyház felismerve a jobb igazságot: papjával, hiveivel egyetemben követte a Krisztust. Itt már könnyen ment az egyházalapítás, mert volt templom, harang, iskola paplakás, csak éppen ezeket a külsőségektől kellett megszabadítani, s megvolt a ref. keresztyén egyház. Azonban ez nagyon kevés helyen történt meg. Nem annyira a meggyőződés hiánya, mint inkább a külső hatalomtól való félelem miatt. Legtöbb helyen azonban a ref. keresztyén egyházaknak meg kellett küzdeni a kezdet nehézségeivel. Egyfelől le kellett győzni a kath. egyház részéről jövő külső támadást, üldözését; másfelől elő kellett teremteni az egyház fennmaradásához szükséges belső dolgokat. A Krisztusba vetett hit és abból folyó szeretet ezt is mind megcselekedte.

Mintha csak a földből nőttek volna ki, úgy emelkedtek égfelé, rövid évtizedek alatt, a szebbnél szebb református tornyok. Ott állottak mellettük, mintegy őriző-pásztorul, az iskolák és papi lakások. Mikor megszólaltak a harangok, a lelkes, a buzgó nép, tömegesen sietett templomba és

édes anyanyelvén imádta az Istent, s minden papi közbenjáró nélkül részesült a Krisztus által szerzett váltságban. Bizony, nagy erő volt a Krisztus evangéliumának ereje. Nincs református egyháznak egyetlen intézménye, egyetlen darabocskahelye, kő a templomban, téglá az iskolákban kanna, pohár, terítő az egyház ládájában, melyet ne a Krisztus evangéliumának ereje hozott volna elő a semmiségnek öléből. Ezt az erőt mi *hitnek áldozatkésztségnek, szeretetnek* nevezzük.

Az a kérdés- hogy ismerjük-e mi azokat az erőforrásokat, a honnan ezek származtak? Tudjuk-e, kik azok a buzgó áldozni szerető férfiak és nők, kik által Isten a maga akaratát végrehajtotta, kik a református egyházaknak itt is, ott is, a fundamentumát megvetették? Vagy legalább tudjuk-e azt, hogy ki mit adott és mikor adta? Földet-e, hová a templomot építsék, vagy pénzt, a miből megépítsék? Bizony, sokat nem tudunk.

Főtiszteletű püspök ur, illetve az Igazgató Tanács nagyon helyesen cselekedett, midőn elrendelte, hogy mindenik egyházközségben az alapítványok és ilyen természetű adományok irassanak össze és terjesztessenek föl az Ig. Tanácshoz. Ennek az összeírásnak kettős célja van. Egyik az, hogy így megismerjük a kegyes alapítókat; másik az, hogy alapítványaikat rendben tartsuk és rendeltetésük szerint kezeljük. Lelkes társaink most végzik e munkát. Most szedegetik elő az a régi poros írásokat, számadásokat, jegyzőkönyveket. Így támad éjtre a múlt, és int a jelen nagy feladatainak elvégzésére. De, nemcsak az alapítványokat, hanem össze kell írni, az *urasztali készletet is*. Kannák, poharak, terítők stb. mikor és ki által adattak? Mennyi az értékük, mekkora a súlyuk? Ezeket tudni mind hasznos és tanulsá-

gos dolgok. De csak akkor válnak azzá, ha nem maradnak a levéltárban az összeállított kimutatások, hanem az egyházi estélyeken majd a jövő télen a hivek elé kerülnek, hogy mindenki lássa ismerje egyház multját, mert csak így nyerünk az ősök hitéből hitet és szeretetéből szeretetet. E két erős kösziklán állhat fenn ma is az anyaszentegyház.

Vajda Ferencz.

Küzdelem között.

Küzdelem között szép az élet,
El ne feledd e bölcs beszédet,
Az biztosan halad előre,
Kinek hite nincs gyengülőbe!
Bár visz utad tövisen, rögön,
Végén várni fog édes öröm.

Csak előre, hittel, reménnyel,
Bár sokszor könyezel és vérzel,
Megis marnak, vagy meg se látnak,
Alig várod végét a mának;
De holnap kezd előlről, újra,
Míg rátalálsz az igaz utra.

Ne csábitson az soha téged,
Hogy annyian gyönyörben élnek,
Inkább küzdj egy falat kenyérért,
Mint elalkudd a lelked pénzért,
Ne vágyj te fényes palotára,
Ha becsületed lesz az ára.

Igy bár nehezebb lesz az élet,
De ne mindig a földet nézzed,
Ha lábadat a rögök vérzik,

TÁRCZA.

Csernátoni Márton.

— Egy enyedi diák története. —
Elbeszéli: Várró Ferencz.

IX.

Elbeszéljem-e azt a történetet, a melyről Páriz Pápai uram írása és a sétatéri diáksíremlék tanuskodik?

Tige ezredes benyomul a városba. A lakóság nagyobb része a várban s itt a két templomban keresett legféltettebb holmijával menedéket. Más rész s a diákság is, az Orhegyre s ennek cserjés, erdős nyulványaira vette, riadva, menekülése utját.

Tige megszállja a várkastély környékét, s kapuja ellen szegezteti két ágyuját. A körülzárt lakóság papokat, professzorokat küldöttségül menesztettek hozzá, kegyelemkérni. Jói fogott volna itt, ugy lehet, a Rabutin generális francia kézírása. De különben ki tudja? — Tige a kegyelemkérőknek azt felelé, hogy ő mindenben parancs szerint cselekszik. A kollegiumot mégis, a mennyire lehet, kimélni fogja. Békés lakóság vonuljanak ennek udvarára. Egy órai szabad rablást enged csapatának a városban.

Lelked repüljön fel az égig.
S ha napod alkonyatra szállott,
Találsz egy boldogabb világot.

G. Diószegi Mór.

A Bibliatársaság működése hazánkban.

A XIX. század hajnala szebb reménnyel kecsegtetett. Az 1804-ben megalakult Brit-Társaság, a mint hírét vette hazai állapotunknak, elküldé első követét Pozsonyba 10,000 koronával, hogy a biblia nyomatása és terjesztése hazánkban meginduljon. A pozsonyi evangélikus hittanárok, Zay báróné és Jeszenák János báró védelme alatt «biblia-intézetet» alakítandók, királyi engedélyt kértek könyvnyomda állítására. Célja leend: terjesztetni a haza minden nyelvén a szentírást. A hitjavítás háromezázados ünnepéhez készültek hiveink, ez is lendülést idézett elő a kedélyekben. Legszebb alkotás leend ilyen magyarországi bibliaterjesztő társaság létesítésével tenni maradandóvá a nagy évfordulót, mert a szavak elrepülnek, de az intézmény tuléli az egyéneket. Am a napoleoni világuralom leveretése után egész Európában a közszabadság elleni visszahatás bilincselte le a szabad mozgást. A római pápa kibocsátotta (1616-ban) tiltó rendeletét, melylyel a Brit és minden más biblia-társaság működését veszedelemnek nyilvánította. A pápas szellemü bécsi kormány zöldjében hervasztotta el a pozsonyi szép kezdeményt; az alapítókat számadásra vonta, a már megjelent bibliákat elkobozta. A két evangélikus egyház te-

Ugy történt. Bástyákban, a várbeli templomokban, házakban zárat feltörnek, fosztogatnak, zsákmánnyal megrakodnak. Aztán trombitajel hangzik a város felgyújtására. Lángba borultak az utcák, de csakhamar a nem eléggé külön épült kollegium sövénykerítései is. Égő házakban aggot, beteget füst és láng fojt meg.

— A rendes csapat, dolgát végezve, visszatért Tövis felé. Zsákmányukkal elégedetlen martalócok azonban a kollegium udvarán szorongókat fosztogatják egytől-egyik felmeztelenre. Pápai professzor urammal sem tettek kivételt.

Ezalatt azok, a kik az Orhegy irányában menekültek volt: részint félve bujkáltak s kerestek utat Miriszló felé, részint keserűséggel és bosszúval eltelve a város dulása, égése és leginkább a védtelenek fosztogatása miatt, a melyet a hegyről szemlélhettek: összeszedték magokat s rája bottal, doronggal a megkéslekedve czihelődő martalócokra, a kik az égő városból és kollegium füstjéből legközelebb a hegy alján Miriszló felé vivő uton kezdtek kitakarodni.

Kemény viadal esett ottan, a mely után, a kétszáznyi elesett közt fölismertek 28 diákot s néhány enyedi polgárt; a többi hullá az agyondorongolt martalóczoké volt.

X.

Csernátoni Márton, a mikor déltájban elér-

kintélyes küldöttsége hiába járult a király elé (1817-ben), hiába hivatkozott a vallás szabadságát biztosító országos törvényekre; hasztalan védte a Brit Társaságot, mely a százados ünnepélyekre való tekintetből ingyen kiosztás végett is küldött be bibliákat a szegények számára: szigorú újabb királyi rendelet megtiltotta a biblia behozatalát. Hiába volt minden kérelem és panasz. Sem belül, sem kívül nem volt szabad mocszanni. A néma várakozás kínos csenje borult a bibliaterjesztés szent ügyére.

A nemzeti érzelem emelkedésével 1830 után az országgyűlések termeiben megindult a lelkes mozgalom s az Európában szerte fuvaló szabadság légáramlata döntögetni kezdte a régi önkényuralom falait. A Brit Társaság ügynöke, dr. Pinkerton összeköttetésbe lépett a felső-lövői evangélikus lelkésszel, Wimmer Ágostonnal, és elhatározták, hogy a hazában bent fogják nyomtatni a bibliákat, hogy a külföldről való behozatal tilalmájok alkalmazható ne legyen. Megnyitott Kőszegen 1838-ban a biblianyomtató műhely, s népünk nem tudván mi történt kéz alatt, mint égi manna fogadta a lelki táplálékot s a kőszegi bibliák örömhirt terjesztettek mindenfelé. Örömmel nyújtá a Társaság az anyagi segílyt. Tíz év alatt, 1848-ig, 120,000 példány biblia jött forgalomba, egész vagy rész alakban. »Egyetlen ház se legyen biblia nélkül«: ez a magasztos elv irányozta a buzgó közreműködőket! Katonák, jobbágyok, foglyok, kórházi betegek és iskolás gyermekek kezébe eljutottak a bibliák, lelkészeinek javarészeinek buzgókodása folytán. »Uj korány derült az evangéliomi egyházra«, éppen úgy, mint a sokat szenvedő hazára az 1848-iki márczius dicső napok után.

kezett Fejérvárról a tövisi ponkra s Enyed felé tekintett, látta a sűrű füstgomolygást a város felett; látott egy század német fegyverest közeledni az uton visszafelé. Rémuló kétségbeeséssel ordított fel s csapott öklével homlokára.

Első gondolata, hogy oda veti magát a csapat elébe, mint egy örült, agyonsujtja az elsőt s agyonvereti letiportatja magát.

De felülkerekedett benne az életösztön s a meggondolás. Félre csapott az orbói templomromnál az erdők felé. Gerebentetőn, Herzsán, patakon, tüskén-bokron át, dobogó szívvel, megszakadó lélegzettel kereste az Órhegy ormát, hogy onnan lássa utoljára, pillantsa még meg a porrá lett Nagyenyedet.

Látta. Zokogva borult a földre, ott érte az est s a fagyasztó márcziusi hajnal. Neki indult a Bükkösnek. Menekülő diáktársakkal találkozott Décsén. Nem beszélt, nem tudakozódott. Elkalandozott Bogátra. Ott a Toroczkai István csapatában felcsapott kurucznak. Majd csatlakozott a Rákóczi derék hadához. Mivé lett, hol esett el, senki sem tudja.

Nem láttatok-e a kuruczok muzeumban egy puskaagyat, meg egy bocskorszijjat, meg egy koponyacsontot, a melybe labancz lándzsának a hegye tört bele? Megállottam előttük, mintha azok

Ah, de a korányt nemsokára sötét boru váltotta fel; mert a szabadságharcznak idegen erővel való leveretése után, minden megváltozott. A nemzeti és vallási szabadság válhatlan kapcsolatban vannak egymással, ikertestvérek. Mindkettő sebett kapott, mutatja a bibli sorsa. A bécsi kormány bezáratta 1851-ben a biblia-raktárakat Kőszegen és Pesten, a példányokat lefoglaltatta, azok terjesztését megtiltotta. Wimmer külföldre menekült, a Brit Társaság főügynöke, Millard Ede, Bécsből kiutasított. Ő és a londoni Társaság Nagy-Británia külügyi hivatalához fordult oltalomért, erre a brit nagykövet hivatalosan felszólalt Bécsben, az angol vagyonnak nyilvánított bibliák visszaadását követelte. A bécsi kormány kénytelen volt megengedni, hogy a lefoglalt 58,000 hazai bibliát bibliát sértetlenül elszállítsák. A XIX. század kellő közepén újra számkivetésbe vándoroltak a bibliák, a porosz király Berlinben adott azoknak menhelyet. A magyarnak némán kellett tűrni a rabigát és a bibliák elvonását; azonnal megdrágult ezek ára, 36 krajczárról 2 forintra szökkent fel. Ez a nem bibliás keresztyének műve volt. De a sötétségnek és égbekiáltó igazságtalanságnak is megszámlálvák éveit. Megméretett és könnyűnek találtatott odafent!

A szűk látókörű akkori bécsi tanácsosok terveit szétronították a nagy külföldi fordulatok. Az európai események jöttek segítségül. A türelmes várakozás után a Biblia-Társaság főügynöke most már nem hiába fogott uttörésnéz a bibliák előtt elzárt birodalomba. Az osztrák rendőrniszter (1861-ben január 7-én) kiadott rendeletében a bibliák behozatalát, raktárak állítását szabadnak nyilvánította. Az Isten utai nem az emberek

a Csernátoni Márton ereklyéi volnának: — Márton, Márton, nem mondhattam el neked életedben mindent, hadd beszéljek még egyszer a fejeddel most. Akkor csak a professzorod, meg a kurátorod szava, meg a lelkiismereted voltam. Most a közvélemény, most az utókor ítélete is vagyok. Lám, abban a régi könyvbe, a melybe, nevedet sajátkezüleg szubszkribáltad, valamely szigorú rektorprofesszor utólagosan ezt írta be a neved után: »Vagus, cujus negligentiae tribuenda nunquam satis deploranda illa et Civitatis et Collegii hostilibus armis facta ruina.« Lefordítom magyarrá, hogy megértse Katicza is: Ez a Csernátoni Márton egy csavargó; az ő kötelességmulasztásának róhatjuk fel a városnak s a kollegiumnak ellenség fegyverétől esett végtelenül siralmas romlását.

Értetted-e, Katicza? Mégse szakadjon meg a szived, Katicza. Márton nem volt rossz fiu. És nem volt bűnös a dologban a te vonzalmad sem, az ő szerelme sem. De lesujtott Enyedre a nagy veszedelem. És azért valakinek bűnbaknak kell lennie. Csernátoni Márton lett a bűnbak. Lehetett is. Hiszen az Istenért, a kötelességet, a parancsot, ha vezet célra, ha nem vezet, azt szigorúan, azt feltétlenül, az okoskodás nélkül, vakon kell teljesíteni.

utai, az események hatalmasabbak a földi trónusoknál.

Az elnyomás évtizedében Berlinben nyomtatott legelőbb a Károli-biblia s onnan érkezett hazánkba. Millard visszatehette lakását Bécsbe; ott, valamint Prágában, Pesten megnyithatta a bibliaraktárakat. A magyar felelős kormány védszárnyai alatt szabadon működhetik azóta a Brit-Társaság hazánkban. Raktárai vannak Budapesten és Kolozsvárt, körárusai bejárhatják az országot. Talán csak nem fog többé megisméltódni a bibliák számozása körünkből?!

»Soha a napfény égre ne derüljön,
Az a gyászos idő elő ne kerüljön!«

Hogy mily áldásosan működött a Brit-Tár-

Észak-sarkvidéki templom.

saság hazánban, annak legszebb bizonyága, hogy a Károli-biblia 1832-ig összesen 38 kiadást ért; ettől fogva pedig maig 62 kiadást; százévi működésének eredménye, hogy a teljes biblia 287,000, az új-szövetség pedig 847,000 példányban terjedhetett szét a magyar nép között. A Biblia-Társaságra alkalmazva is elmondható a Lukács evangélista szava: «Az Ur keze van vele» (1, 66).

Balogh Ferencz.

Hazai krónika

— 1904 ápril. 21. —

Országgyűlés. Husvét után ápr. 12-én volt a képviselőház első ülése. Rövid volt ez is, úgy szólva, csak a másnapi ülés rendjét állapították

meg. *Tisza* miniszterelnök azonban nyilatkozott a további munkaprogramm felől is és azt mondta, hogy előbb a megyei tisztviselők fizetésrendezését, a civilizista felemelését, a beruházási törvényt, a kereskedelmi szerződésekre vonatkozó törvényt óhajtja tárgyalatni, és csak azután az 1904-iki költségvetést. De megígérte azt is, hogy az új választásokig meg lesz az új választási törvény is. Ápr. 13-án napi rend előtt *Pap* Zoltán azt kérde Nyiri honvédelmi minisztertől, hogy a katonai iskolában miért kell német felvételi vizsgát tenni és miért tanítják ott az osztrák irodalmat, mikor az nem is létezik? *Nyiri* azt feleli, hogy magyarul amugy is tudnak a magyar ifjak, és hogy minél alaposabb képzettséget nyerjenek, a német irodalmat is tanulniok kell. *Hegedűs* Loránt kérdésére meg *Tisza* miniszterelnök felel és azt mondja, hogy a kivándorlási törvény és az angol hajós céggel kötött szerződés nem fogja szaporítani a kivándorlók számát, mert a csábitók szigorúan fognak büntettetni. Szerződést azért kellett kötni, mert a német hajós társaságok valósággal zsarolták a kivándorlókat. A 180 korona egységes viteli díjból 10 korona visszamarad a kivándorlási alapra. Így is 10—18 koronával olcsóbb lesz a kivitel díja. Ha nem lesz 30 ezer kivándorló, akkor az állam csak 100 kor. kártérítést fizet. Különben az állam, ha nem lesz 30 ezer kivándorló, már a harmadik év végén felmondhatja a szerződést. Április 14-én személyes természetű dolgok foglalták le a házat, midőn a tátrai birtokvásárlásokról esett szó. Ápr. 15-én szintén e felett folyt a vita, és *Darányi* volt miniszter és *Münnich* Aurél tisztázták magukat, mintha megkárosították volna az országot. De megkezdették a tisztviselők fizetéséről szóló törvényjavaslat tárgyalását is. *Szalai* Károly bár helyesli ezt a javaslatot, de mégis hiányt lát benne, mert nincs meg benne a szolgálati pragmatika; ezt iránt határozati javaslatot nyújt be. Ápr. 16-án szintén ezen törvényjavaslat tárgyalása van napi renden. *Nyiri* miniszter egy felszólalásából meg lehetett tudni azt is, hogy a gyalogsághoz behívott tartalékosok egy hét múlva, tehát Szentgyörgynap körül, míg a lovasságnál szolgálók csak máj. 9-én bocsáttatnak haza. A következő héten folytatják a megyei tisztviselők fizetéséről szóló javaslatot. *Krónikás*

Rákóczy hamvait hazahozzák. A magyar nemzetnek régi kívánsága megy teljesebbé; rövid idő alatt. Hazája egyik legnagyobb fiának, II. *Rákóczy* Ferencznek hamvai idegen földben pihennek. Régóta sürgetjük már a nagy hazafi hamvainak hazaszállítását, de eredmény nélkül. Most Ő Felsége, a király akarja, tehát meg lesz. Ez ügyben a következő levelet intézte *Tisza* miniszterelnökhöz:

Kedves gróf *Tisza*! A magyar történelem kiváló alakjai közül egyedül második *Rákóczy* Ferencz hamvai nyugosznak idegen földön és e hamvaknak hazaszállítása a nemzetnek ismételtén kifejezett óhaját képezte.

Hála legyen érte az isteni gondviselésnek, azok az ellentétek és félreértések, melyek súlyosan nehezedtek elődeinkre hosszú századokon át,

ma már egy végkép letűnt korszak történelmi emlékét képezik.

Király és nemzet kölcsönös bizalma és az alkotmány visszaállított békés uralma megteremtették tron és nemzet között a sikeres egyesült munkásság alapfeltételét képező összhangot.

Keserőség nélkül gondolhatunk tehát vissza mindannyian a mögöttünk álló korszakra és király és nemzet egyesült kegyelete keresheti fel mindazok emlékezetét, kiknek vezető szerep jutott a letűnt küzdelmekben.

Ennélfogva utasítom, hogy II. Rákóczy Ferencz hamvai visszaszállításának kérdésével foglalkozzék és erre vonatkozó javaslatait elvárom. Kelt Bécsben, 1904. április 18-án. FERENCZ JÓZSEF s. k., Gróf Tisza István s. k.

Világkrónika.

Japán-orosz háboru. Az egész világ még azzal a nagy tengeri ütközettel foglalkozik, mely ápr. 13-án folyt le a két hadviselőfél között. Ilyen óriási és borzasztó tengeri csatáról még nem emlékezik meg a történelem. A csata a japánok fényes győzelmével végződött. Orosz részről vízbe fuladt mintegy 700 ember, több tiszt és a főhadvezér *Makarov* tengernagy. Makarov halála Oroszországra nézve többet tesz egy csata elvesztésénél, mert ő volt az orosz tengeri haderőnek egyik legokosabb vezére, kinek bátorságát és tudományát az egész világ bámulta. Ez a veszteség óriási lehangultságot idézett elő egész Oroszországban. A császár nagyon megvan hatva, mert, úgy mondják, ő nem akarta a háborút. Csupán hatalmi érdekből kezdték meg, azért nem kíséri szerencse az orosz fegyvert. Az elesettekért Oroszországban gyász istentiszteleteket tartottak.

A rémes tengeri csata így folyt le: ápr. 12-én éjjel japán hajók jelentek meg a Porth-Arthuri kikötő bejárata előtt és tenger alatti aknákat helyeztek el. Az oroszok észre vették és löni kezdtek. Erre a japánok vissza is vonultak; 13-án reggel 8 óra tájban ismét megjelent néhány japán hadi hajó a kikötő előtt és nyolczadikszor ostromolni kezdte az erődöt. Makarov rögtön viszonzta a tüzelést, s mivel látta hogy kevés japán hajó van, kiment hat hadi hajóval, s több torpedó rombolóval a kikötőtől mintegy 15 tengeri mértföldnyire és megkezdte a nyílt tengeri harczot. Vesztere, mert a néhány japán hadihajó csak csalétek volt, hogy az orosz flotta kijöjjön a kikötőből. A mint ez megtörtént: a hátrább álló 16 nagy japán hadihajó és számos romboló hajó rögtön, drótnélküli telegráfon, értesítést kapott, hogy nyomuljon előre. Ekkor vette észre Makarov, hogy kelepczébe jutott. Menekülni kellett, s mint óriási gyorsasággal »*Petropaulowszk*« nevű vezéri hajóval evezett be a kikötőbe: a megelőző éjszakan elhelyezett japán aknák felrobbantották hajóját. Az óriási hajót házmagasságra vetette fel az akna, mikor lezuhant, kigyuladva, hét másodperc alatt már a kéménye se látszott. Odaveszett mintegy 700 közlegény, több tiszt és a fővezér. Cso-

dálatos módon megszabadult *Cziril* nagy herceg és néhány közlegény. Ezeket a hullám leseperte és a szomszéd hajó mentőcsónakjára vette. A többi orosz hajók is nagyon megsérültek. Az oroszok most már a szárazföldi győzelemben biznak. Egyetlen reményük *Kuropatkin*, a szárazföldi csapatok fővezére. A japán győzelem *Togo* tenger-nagy nevéhez fűződik, ő vezeti olyan nagy szerencsével a japán hajóhadat.

Egyházi élet.

Püspökünk Gyulafehérvárt. Dr. *Bartók* György püspök urunk a mult napokban iskolai ügyekben való tanácskozás végett, pár napot Nagyenyeden töltvén, f. hó 10-én, vasárnap a reggeli nyorsvonattal Gyulafehérvárra utazott, hogy dr. *Elekes* Viktor gyulafehérvári ev. ref. esperes kedves és szép leányának *Kertész* Lajos albiróval kötött házassági szövetségét megáldja. Az egyházi szertartást déli 1/2 12 órakor nagy és diszes közönség előtt a templomban végezte. Az orgona fenséges hangjainak elnémulta után gyönyörű beszédet intézett az ifju párhoz. A szívet és lelket megragadó beszéd nem csak az ifju párhoz szólt, hanem a mintegy kétezer emberből álló nagyközönséghez is. A szeretet sugarai ragyogtak be az ifju pár szívébe, de a szeretet sugarai a nagyközönség lelkét is, mely azon lélekemelő gondolattal távozott el Istennek szent házából, hogy a főpásztor ajkairól elhangzott beszéd valódi Krisztusi szeretettől áthatott főpásztori beszéd volt.

Biblia-ünnep a Bethlen-kollegiumban. A nagyenyedi Bethlen-kollegiumban, melynek vezetősége dicséretes buzgalommal szolgálja mind szélesebb mederben az ifjuság egyházas nevelésének fontos feladatát, a városi gyülekezettel megünnepeelt márczius 6-iki Bibliavasárnap után, márczius 13-án a kollegium auditoriumában az ifjuság számára külön ünnepélyes istentiszteletet tartott, melyen *Zayzon* János vallástanár mondott megfelelő alkalmi egyházi beszédet. Az ifjuság közt ez alkalommal gyűjtést rendeztek a »Brit- és Külföldi Bibliaterjesztő Társaság jubileumi alapjavára, mely a gimn. tanulók részéről 19 kor. 48 fillért, a tanítóképezdészek részéről 8 kor. 12 fillért, összesen 27 kor. 60 fillért eredményezett. Az ev. özv. asszony 2 fill.-jére emlékeztet e pénz, melyet a szegény tanulók szerény zsebpénzükből adtak össze. A jó Isten előtt bizonyára vetekedik értékben a gazdagok ezreivel. Mi pedig örömmel gondolunk a derék tanárkar vezetésére alatt növekvő ifjuságra, mely midőn ime, hiv a kevesen, biztosítékát adja, hogy többre bizatik ezután. »Jól van, jó és hiv szolgám!« Ez az ifjuság a Bethlen Gábor ifjusága — »a bibliás fejedelmé.«

A sepsiszentgyörgyi ev. ref. egyház papi állomását ápril 16. és 17-én töltötték be választás útján. Nehéz volt a választás, mert sok jeles egyén folyamodott. A nyertes, másodszeri leszavazás után, *Szécsi* Ferencz felvinczi pap lett. *Szécsi* Ákos, ügyes és tapasztalt ember, megérdemli a szép állást. Gratulálunk neki. Eddig a dolog rendbe

volna, de mint egyik ottani lapból olvassuk, a választást rettentő nagy korteskedés, rábeszélés előzte meg, a mi semmi szín alatt nem fér össze a papválasztással. S még elszomorítóbb az, hogy a kisebbségben maradt fél választói részeg fővel beverték a papi lakás ablakait. Már most gondoljuk el, hogy milyen helyzete lesz ott az új papnak? Azt hisszük nagyon meg fog gondolkozni, hogy örüljön-e győzelmének és elfogadja-e az álmomást? A szentgyörgyi jó hírű egyházhoz igazán nem volt méltó ez a választási eljárás, a Krisztus evangéliumával pedig távolról sem egyezik meg. Az úgynek, azt hisszük, folytatása is lesz.

Somkerek Miklós a széki ref. egyház lelki pásztorja, a széki ref. egyházmegye esperese, törvényhatósági bizottsági tag, a széki állami iskola gondnoksági elnöke, s több közérdekű bizottságok tagja folyó hó 13-án este 7 órakor, életének 63-ik, lelkipásztorkodásának 34-ik, esperesi szolgálatának 19-ik évében, hosszas és kínos szenvedés után csendesen elhunyt. Somkerek Miklós igen jelentékeny tagja volt a ref. papi-karnak, s érdemei képessége elismerésül az egyházkerület is több kitüntető állással tisztelte meg. Így tagja volt a konventnek és az 1893-iki Zsinatnak. Halálát, hozzátartozóin kívül, papi karunk is gyászolja. Temetése ápr. 16-án történt meg Széken, nagy részvét mellett. Emléke legyen áldott!

Rákóczy hamvai.*

»Kiállott Rákóczy a munkácsi sáncra,
Reárvalkodék a réz-dobosára . . .«
S búcsut intett aztán, — úgy mondja az ének, —
Szomorun, örökre hű magyar népének.
Kardok még csattogtak, az ágyuk még búgtak
S fölsírt már zokogva szegény kuruczoknak
Bús tárogatóján:
»Őszi harmat után . . .«

Márvány tenger partján, messzi Rodostóba
Bujdosott s ott pihent rideg koporsóba
Porladozó testét védőn betakarja
Idegenek földje . . . Márványtenger habja
Elindul nagy utra s az Adria partján
Mondja magyaroknak: — idegen fák árnyán
Nem tudnak pihenni
Rákóczi hamvai.

Zugását meghallják s egy nagy mozgalomnak
Ugy neki buzdulnak. A harsónak szólnak, —
Országos ünnepélyt rendeznek Kassára
És az örömmámor hazánkat bejárja.
Szónokolnak hévvel, sokat isznak-esznek,
De semmit sem tesznek, -- hogy haza jöjjenek
Azok a szent csontok, —
Hej! a hű magyarok . . .

S nagy Törökországba, messze Rodostóba
Rákóczi bánatos búcsuzóját hallja
Tenger zugásába, madár énekébe',

*) E vers a mai számunkban olvasható királyi kézirattal előtt iratott.
Szerkesztő.

Magyarország néhány porladó vitéze: —
»Szülőföldem, bölcsöm, te bús Magyarország
Immár Isten hozzád, immár Isten hozzád! —«
Bizony »nem látlak már« —
Soha, — »munkácsi vár! . . .«

Szalay Béla.

Közgazdaság.

Magyarországon az őszi vetések, daczára, hogy legtöbb helyen, s különösen Erdélyben, a vetés későn volt: elég szépek. Az idei tavasz mindenfelé száraz volt. Vetéseink várva-várják az üdítő esőt. A tavaszi vetés sok helyen már el is végződött, de a törökbuza vetése az erdélyi részekben most foly. Általában az időjárás kedvező.

Németországban az időjárás az elmúlt héten teljesen megfelelő volt és úgy az őszi fejlődésének, mint a tavasziak elvetésének jól szolgált. Az ősziakat tavaly jobbra későn vetették el, mindazonáltal jól teletek és csak az a baj, hogy némileg visszamaradtak.

Angliában a buzevetések egyáltalán nem kecsegtetnek valami jó kilátásokkal, a tavasziaknak azonban kedvezett az időjárás.

Franciaországban — a déli vidék kivételével — az őszi állapotával meg volnának elégedve. Ellenben a tavaszi munkákat a tulsok nedvesség nagyon nagyon megakadályozza.

Ausztriában a kedvező idő folytán kielégítően fejlődtek a vetések.

Romániában a kilátások kielégítőek, anélkül, hogy jónak volnának mondhatók.

Bulgáriában nagyjában kedvező a mezőgazdasági állapot.

Oroszországban (főleg Déloroszországban) nagyon egyenlőtlen a helyzet. Egyes kormányzóságokban fölülte kedvezőtlen az állapot, némelyikben kielégítő, jónak azonban majdnem sehohsem mondható.

Az olaszbor ellen. Magyarország bortermelői gyűléseket tartanak, küldöttségeket menesztenek a miniszterekhez, hogy az olasz bornak ne adjanak jövőre olyan nagy kedvezményt, mint eddig volt, mert e miatt nincs értéke a magyar bornak. A miniszterek most ígérik, hogy megvédik a magyar bortermelők érdekeit, de a szerződésről nem szólnak semmit.

Könyves ház.

Dr. Bartók György, erdélyi ref. püspök egy nagyobb szabású egyházi munkát irt, melyre nézve a következő megrendelési felhívást bocsátotta ki: »A ref. egyházak presbiteriális szervezete« című munkám a jövő május hóban sajtó alá kerül. Mivel fölösleges példányokat nyomtatni nem áll szándékomban: az érdeklődőket tisztelettel felhívom, sziveskedjenek megrendelésüket május 15-ig megtenni. A mű 12—15 ivre terjed; bolti ára 4 korona, akik előre megrendelik: 40^{0/10}

árkedvezményben részesülnek. A megrendelések május hó 15-ig a szerzőnél bejelentendők.

Medgyes Lajos munkáira, a következő felhívás jelent meg: Medgyes Lajosnak, a jeles papnak, kiváló költőnek, publicistának szellemi alkotásait, gyönyörű szerelmi és hazafias költeményeit akarjuk közkinccsé tenni. A kiváló tehetségű költő, kit a szabadságharc viharai s az abszolútizmus gyásza illettek meg leginkább, az 50-es években ünnepezt, kedvelt költője volt az erdélyrészi magyarságnak. Költeményeit, melyek eszme, forma és tartalom tekintetében irodalmunk legjelesebb alkotásaival vetekednek, mindenki olvasta, mindenki szerette. Mikor megalakult az Erdélyi Irodalmi Társulat, az elsők között volt ő, kiket a társulat tagjai közé választottak. Ennek a zsentális, igazán poétalelkű embernek, ennek az izig-vérig költőnek jeles műveit rendeztük sajtó alá s adjuk ki, A mű nagy oktáv alakban, 20 ivnyi terjedelemben fog megjelenni. Egy kötet ára füzve 4 kor., diszkötésben 6 korona lesz. Az új könyv 1904. április 1-én jelenik meg. Előfizetéseket elfogad Medgyes Julia m. kir. postamester Hosszuaszón és a »Brassói Lapok« könyvkiadó hivatala.

Kérelem a magyar hölgyekhez. A közel jövőben »Magyar Hölgyek Világa« czimmal egy nagyobb szabású mű fog megjelenni, amelyben — társadalmi lélektani és lelkiismeretbeli kérdésekben tárgyalva — megírásra kerül a hölgyek világát érintő minden probléma s első sorban maguknak a hölgyeknek tollából. A kedély, érzelem és gondolkodás világát, szóval a lelkét a hölgyeknek óhajtjuk művünkbe fektetni. Ennyi — hisszük — elég a kiváló érdekesség és vonzó tartalom jelzésére. Kérjük a hölgyeket, szíveskedjenek czimeiket velünk tudatni, hogy a témákat közlő ívek szétküldhetők legyenek. Megkeresések a »Magyar Hölgyek Világa« szerkesztősége Szolnokon, Rékási-ut 29. sz. alá. (Jász-Nagykun-Szolnok vármegye) intézendők.

Gyakorlati baromfitenyésztés czimen új könyvet írt Parthay Géza az Országos Baromfitenyésztési Egyesület igazgatója. A könyv behatóan foglalkozik a tyúk-, pulyka-, gyöngytyúk-, kacsá- és ludtenyésztéssel. Részletesen ismerteti mindazon fajtaikat írás és képben, melyek a tenyésztésben a legnagyobb hasznot adják. Parthay több ideig volt külföldi tanulmányuton, ezen könyvében összegezte külföldi tapasztalatait így a »Gyakorlati Baromfitenyésztés nemcsak a legjobb baromfitenyésztési munka, hanem nélkülözhetetlen, segédeszköze a szaktenyésztőnek és minden baromfitartó gazdasszonynak, mert ebből megtanulhatja, hogy és mikép lehet a baromfiakat sikeresen és haszonnal tenyészteni. A művet 73 csinos kép teszi érdekessé, ára 3 kor. Vegrendelhető ezen összeg előleges beküldése mellett a »Szárnyasaink« kiadóhivatalában, Budapesten, Rottenbiller-utca 3. szám.

Mai képünkhöz.

Az északi sark vidéken lakó népek: a finnek, lappok templomát mutatjuk be ez alkalom-

mal. Olvasóink ne ütközzenek meg azon, ha a sajátságos kinézésű templomon ott látják a kis keresztet. Nem pópista templom az, a miért rajta kereszt van, hanem ágostai evangélikus. Luther követői ugyanis, megtartották templomaikban az oltárt, s rajta a keresztet, tanaikban azonban egészen a biblián állanak. Németországon gyakran látni látheránus templomokat, melyeken kereszt van. Az északi népek között is a Luther-féle reformáció irányzat terjedvén el, így használják templomaikon a keresztet. De e külső jel mellett szivökben egészen az evangéliumot követik. Bár így volna ez nálunk is, hogy a kereszt a Krisztus evangéliumát jelentené és ne kizárólag a pápa tudományát.

Vegyes hírek.

A vasuti tisztviselők fizetés rendezése tárgyában a képviselőház elé benyújtott törvényjavaslat, melynek részletei csak most kerültek nyilvánosságra, nem elégti a hozzáfűzött kívánalmakat. E miatt országos mozgalom indult meg, hogy a sérelmek orvosoltassanak. A javaslattal elégedetlenség azt hangoztatják, hogy egyes osztályok egészen kimaradtak a rendezés keretéből, más osztályba tartozóknak pedig aképen gondoskodik a sorsáról a javaslat, hogy 3000 korona évi fizetésnél teljesen be van fejezve a pályájuk olyan tisztviselőknél, kiknek szolgálati ideje és előképzettsége jelentékenyen több munkadíjat igényelne. Sérelmesnek találják némely illetménynek a megvonását, továbbá pedig azt, hogy a nyomoruságos lakbéren legtöbbszörre nem javítottak és Budapesten meg több nagy városban az eddigi lakbért hagyták meg. A kormány nem igen mutatkozik hajlandónak, hogy a követeléseket kielégítse. Erre a vasuti tisztviselők ápril. 20-án reggel megkezdték a sztrájkot. Ez nap reggel az egész országban egyetvonat sem indult meg. Hogy meddig tart és hogy végződik ez a sztrájk nem tudjuk, de látszik, a kormány nem hajlandó engedni és hogy a forgalom, mely kiszámíthatatlan károkkal jár, ne szüneteljen, katonákat vezényelt ki a vasuti forgalom ideiglenes lebonyolítására.

IIány férfi van Budapesten? A választójog kiterjesztése érdekében a miniszterelnök összeíratta az országban a husz évesnél idősebb férfiakat. A fővárosban befejezték az összeírást a következő eredménnyel: összeírtak összesen 197.599 husz évesnél idősebb férfit.

10.000 korona a gazdasági munkásoknak. A Magyar Földhitelintézet tizezer koronát adományozott a Gazdasági Munkás- és Segítő-pénztárnak, hogy annak kamataiból oly esetekben is nyújtson segélyeket, a mikor a pénztár erre a törvény értelmében kötelezhető nem lenne, azonban rendkívüli méltánylást érdemlő esetek a segélyezést felettébb indokoltá teszik. Gazdasági munkásoknak nem tudjuk eléggé ajánlani, hogy lépjenek be a Gazdasági Munkás- és Segítő-pénztár kötelékébe.

Leharapta a kutya az orrát. Nagykikindán Radovlyev Isza hét éves leánykája, Mila, a kutyával játszadozott. A lányka annyira felboszontotta az állatot, hogy az nekiugrott és tőből leharapta az orrát, amelylyel aztán elszaladt. A kis Milát súlyos sebével a kórházban ápolják. A kutyát lelőtték és megvizsgálják, hogy nem volt-e veszett. Ebből a szomorú példából sok szülő és gyermek megtanulhatja, hogy nem jó a »kutya-macska barátság.«

Nem kell az örökség. Dr. Harroun egy amerikai orvos 1.800.000 dollár értékű örökséghez jutott, de ő arról nővére javára lemondott azzal az indoklással, hogy ő a maga emberségéből is megkeresi a mindennapi kenyerét, tehát semmi szüksége nincs ilyen váratlan rendkívüli meggazdagodásra. Melyik ember tenné ezt meg?

Régi római kincsek. A komárommegyei Ószőny községben, melynek helyén Pannónia legnagyobb városa, Brigetio, terült el, az ottani Múzeum Egyesület tavaly ásatásokat rendezett, melyek érdekes tárgyakat hoztak felszínre. A múlt évben teljesített ásatások alkalmával, több apró váracskát ástak ki, melyek minden oldalról körülövezték a hatalmas várost. Az ideai ásatások alkalmával, üvegedényt, ékszereket, gyöngyöket találtak, ezenkívül egy feliratos márványkoporsót, mely báró Solymossy Ödön ószőnyi nagybirtokos tulajdonába van, de hihetőleg a többi tárgygyal együtt, melyek a vármegyei muzeumba vannak, ezt is felajánlja a nemesszívű főúr a múzeumnak.

A czár czivilistája. »Czivilista« névvel nevezik azt a pénzt, melyet az egyes országok az uralkodók udvartartására adnak. A muszka czár most egy millió rubel fizetésről mondott le, hogy hadügyi célokra fordítsák. Ezen kívül 800 millió rubel magán vagyonát kölcsönképpen felajánlotta az országnak. Érdekes, hogy nálunk most 2 millió koronával akarják emelni az udvartartás költségeit.

Baromfitelep Székelykeresztúron. A földmivelésügyi miniszter ismét újabb jelét adta a székely nép iránti meleg érdeklődésének. Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület arról értesítette, hogy a székelyföldi baromfitenyésztés fejlesztése érdekében Székelykeresztúron, az áll. tanítóképző gyümölcsösében létesítendő baromfitelep építési költségeire 2800, a telep benépesítése céljából baromfitörzsek vásárlására 1000, összesen 3800 korona államsegélyt engedélyezett. A miniszter leiratában arról intézkedik, hogy a gazdasági egyesület a székelyföldi kirendeltség közbejöttével a baromfitelep megépítéséről s annak benépesítéséről gondoskodják Végül pedig a miniszterium műszaki hivatala által 50 törzsbaromfi befogadására tervezett és 2815 K 12 fillér építési költséget igénylő baromfitelep tervrajzát s költség-előirányzatát is megküldte.

A kórházak vasárnapja. Angliában a husvét után következő második vasárnap, az ország minden templomában gyűjtést rendeznek a kórházban levő szegény betegek felsegítésére. Budapesten is gyakorolják e szép szokást, és a husvét utáni 2-ik vasárnap az összes templomokban

gyűjtenek a fővárosi kórházak szegény betegei részére. Rendesen a főúri nők végzik a gyűjtést. Nem ártana, ha más városokban is követésre találna ez a szép példa. A nőegyletek, egyházi értekezletek női választmányai számára ez lenne a legszebb keresztyén munkásság.

Egy király, aki halászik. Az olaszok királya, III. Viktor Emánuel szenvedélyes halász. Talán valamennyi mulatság között legjobban kedveli azt, ha kiülhet a víz partjára és órák-hosszat horgászik. Hanem nagy szerencséje nincs a királynak. A minap három óra hosszat ült a víz partján és mindössze három darab arasznyi nagyságu, csenevész halat fogott. Busan ballagott haza felé és ekkor találkozott egy halászszal, aki pompás csukát vitt; azt ugyanabban a vízbe fogta. A paraszt megállt és tüzet kért a királytól. A király szívesen nyújtotta oda a szivarját s a paraszt rágyújtott. Aztán megnézte a király halászszákmányát.

— Maga ugyan nem sokat ért ehez a mesterséghez — bökte oda a paraszt.

— Miért? — kérdezte a király.

— Hát' szén látom. Nem való a maga kezébe a horog . . . Ahogy ezt a hitvány zsákmányt nézem, azt gondolom, hogy maga nem lehet más, mint a király. A király fülig pirult és zavartan kérdezte, hogy miért?

— Biz azt nem nehéz kitalálni — felelte a paraszt. — A maga arcza hasonlít a király képeire; ez a pár hitvány hal pedig bizonyosnak mondja. — A halak csak annak a horgára mennek, aki abból él.

A „Vasárnap“ szeretet munkája.

Veszprémi Ida óvónő kisasszonytól, Zernestről négy koronát vettünk a »Vasárnap« terjesztésére. Midőn köszönettel nyugtázzuk, kérjük **Biró György** hévizi lelkésztársunkat, hogy kőhalmi leányegyházunkból nevezzen meg egy buzgó egyháztagnak, kinek a lapot küldhessük.

Raniszávlyevics György, Zomborról, aki lapunknak is buzgó munkatársa, szintén egy koronát küldött a Vasárnap terjesztésére. Azt írja, hogy tovább is küldeni fogja egy példány előfizetési árát. Köszönetünk mellett tudatjuk, hogy a tiszteletpéldányt meg is indítottuk hodgyai egyházunkba, hol a lelkész **Szabó Sámuel** ur fogja, egy buzgó egyháztagnak elolvasás és terjesztés végett, átadni.

A szerkesztő postája.

P. Á. Brassó. A czimszalagok kijavítása iránt intézkedtem.

K. M. Felső-Tömös és Cs. M. Zernest Küldeményeiket megkaptam, s a közlendőkhöz soroltam.

Érdeklődő. Igaz, arról a főkköri értekezleti gyűlésről nem adtam tudósítást. Magam, sajnos, nem mehettem el. A jelenlevők közül pedig senki sem méltatta arra lapunkat, hogy egy pár tudósítást írjon. A M. Sz.-nak küldenek tudósítást, pedig ott a papokon kívül — és az se mindenik, mert nem járhatja — nem olvassa el. Hívainkra és az egyházi életre igen jó hatással lenne, ha látnák, hogy másutt mit csinálnak. A hit hitet ébreszt, a buzgóság buzgóságra sarkal. Ezért kell látnunk, ismernünk egymás dolgát. Kérjük azért lapunk barátait, hogy az egyházi mozgalmakról, értekezletek lefolyásáról, küldjenek tudósítást a »Vasárnap« számára.